

cat 2

Cranendonck

Aan: Provincie Noord-Brabant
T.a.v.: de heer Hans van de Wiel
Postbus 90151
5200 MC 's-HERTOGENBOSCH

PROV. NOORD-BRABANT	
Zaaknr.:	
18 MEI 2005	
Briefnr.:	
d. ECL afs.:	buur. NGR

Uw brief:

Behandeld door:
Drs. M.A. Williams

Doorkiesnr.:
(0495) 431 267

Budel,
17 mei 2005

Ons kenmerk:

Betreft: Toezending projectvoorstel EVZ Strijper Aa

Geachte heer Van de Wiel,

Conform afspraak stuur ik u het projectvoorstel voor de realisatie van de EVZ - Strijper Aa ten behoeve van de uitbreiding van de habitat van de knoflookpad.

Mocht u verder nog vragen hebben hieromtrent, aarzel dan niet om contact met mij op te nemen. U kunt mij op bovenstaand telefoonnummer bereiken en per e-mail op het volgende adres: m.williams@cranendonck.nl

Graag bespreek ik met u de mogelijkheden om met behulp van subsidie dit project tot uitvoering te brengen.

Vertrouwend u hiermee voldoende van dienst te zijn geweest, verblijf ik,

Met vriendelijke groet,

Drs. M.A. Williams
Beleidsmedewerker Milieu Civiel en Groen

Bijlage(n):

Projectvoorstel EVZ Stijper Aa

Bank: BNG: 2850.01.531

Aan: Provincie Noord-Brabant
T.a.v.: de heer Hans van de Wiel
Postbus 90151
5200 MC 's-HERTOGENBOSCH

PROV. NOORD-BRABANT	
Zaaknr.:	
18 MEI 2005	
Briefnr.:	
d.: ECL afd.:	bur.: N 8 R

Uw brief:

Behandeld door:
Drs. M.A. Williams

Doorkiesnr.:
(0495) 431 267

Budel,
17 mei 2005

Ons kenmerk:

Betreft: Toezending projectvoorstel EVZ Strijper Aa

Geachte heer Van de Wiel,

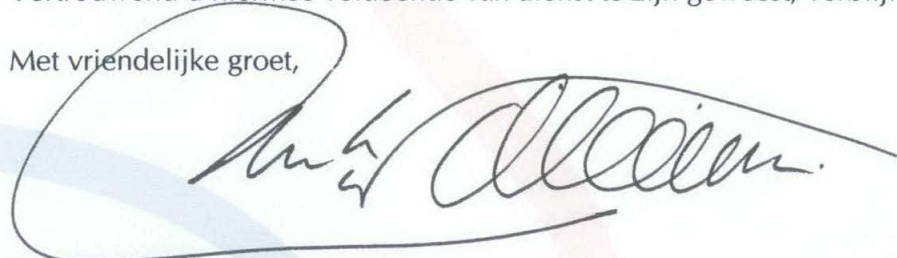
Conform afspraak stuur ik u het projectvoorstel voor de realisatie van de EVZ - Strijper Aa ten behoeve van de uitbreiding van de habitat van de knoflookpad.

Mocht u verder nog vragen hebben hieromtrent, aarzel dan niet om contact met mij op te nemen. U kunt mij op bovenstaand telefoonnummer bereiken en per e-mail op het volgende adres: m.williams@cranendonck.nl

Graag bespreek ik met u de mogelijkheden om met behulp van subsidie dit project tot uitvoering te brengen.

Vertrouwend u hiermee voldoende van dienst te zijn geweest, verblijf ik,

Met vriendelijke groet,

Drs. M.A. Williams
Beleidsmedewerker Milieu Civiel en Groen

Bijlage(n):

Projectvoorstel EVZ Stijper Aa

Bank: BNG: 2850.01.531

Ecologische verbindingszone Strijper Aa

Plan voor behoud van de populatie knoflookpadden in het Hondsven te Gastel

Initiatiefnemers:

L - P

Auteurs:

Wilbert Bosman (Stichting RAVON)

Emiel Rijken (Coördinatiepunt Landschapsbeheer Brabants Landschap)

Theo van de Meulengraaf (Waterschap de Dommel)

Eric Sprangers (Gemeente Cranendonck)

1. Inleiding

In het kader van de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur is langs de bovenloop van de Strijper Aa, ter hoogte van Gastel, een natte ecologische verbindingszone gepland. Deze verbindingszone heeft extra betekenis, omdat het betreffende gebied een van de laatste locaties in Noord-Brabant is, waar de knoflookpad nog voor komt. Een belangrijk element hierbij is het Hondsvan, gelegen in agrarisch gebied.

Een belangrijk doel van de ecologische verbindingszone is het verbeteren van het leefgebied van de knoflookpad.

De knoflookpad is in Nederland de laatste decennia sterk achteruit gegaan. Belangrijkste oorzaak voor deze achteruitgang is het verdwijnen van voortplantingsplaatsen (Crombaghs *et al.*, 1999). Maar ook het verlies aan landhabitat heeft bijgedragen aan de achteruitgang van de soort. Dit heeft er toe geleid dat de knoflookpad in ons land op dit moment tot de meest bedreigde amfibiesoorten behoort. Daarom is de soort opgenomen in de *"Rode lijst van amfibieën en reptielen in Nederland"* waarin ze wordt vermeld als *"bedreigd"* (Hom *et al.*, 1996; Creemers, 1996). Ook internationaal is de knoflookpad bedreigd en in bijlage 2 van de Conventie van Bern opgenomen waarin de *"strikt beschermde soorten"* worden genoemd. In de *EG habitatrichtlijn* wordt de soort genoemd in bijlage 4: *dier- en plantensoorten van communautair belang die strenge bescherming behoeven*.

Alle zeilen moeten worden bijgezet om verdere achteruitgang te voorkomen. Om de daad bij het woord te voegen verscheen in 2001 in opdracht van het ministerie van Landbouw en Visserij het soortbeschermingsplan knoflookpad. Dit plan heeft als primair doel de laatste leefgebieden van de knoflookpad veilig te stellen en daarna weer uit te breiden.

Noord-Brabant kent nog een klein aantal leefgebieden van de knoflookpad. Het Hondsvan te Gastel is daar één van. De aan te leggen ecologische verbindingszone heeft tot doel een belangrijke bijdrage te leveren om deze geïsoleerde populatie langdurig te beschermen. De populatie is in 1981 ontdekt en vormt vrijwel zeker een restgroep van een, eens veel groter leefgebied in deze omgeving. Met name het dempen van vennen heeft hier in het verleden geleid tot inkrimping van het leefgebied. Het Hondsvan is op dit moment het enige water waar de knoflookpad zich nog voortplant.

Op dit moment (maart 2003) doen zich mogelijkheden voor om in en in de nabijheid van de ecologische verbindingszone (inclusief de bestaande knoflookpaddepoel) grond te verwerven voor de realisatie van de verbindingszone.

De volgende partijen zijn bij de realisatie van de EVZ betrokken:

- Waterschap De Dommel;
- Gemeente Cranendonck;
- Stichting RAVON;
- Coördinatiepunt Landschapsbeheer van het Brabants Landschap.

2.3 Natuur- en landschapsbeleid

Natuurbeleidsplan

In het Natuurbeleidsplan van de rijksoverheid staat de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) centraal. Deze is van groot belang voor de duurzame instandhouding, herstel en ontwikkeling van belangrijke natuurgebieden. De ecologische hoofdstructuur is opgebouwd uit kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en verbindingzones.

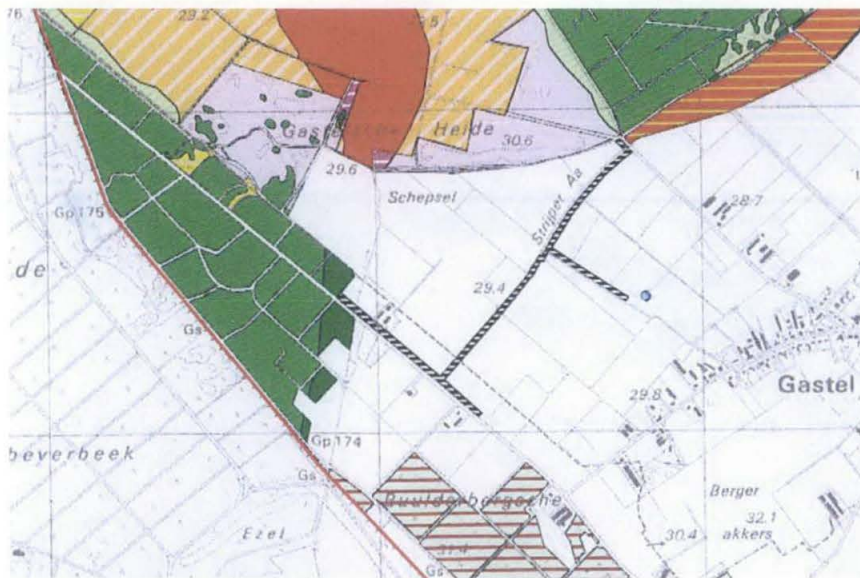
Natuurgebiedsplan

Op lokaal niveau is de EHS gedetailleerd uitgewerkt in de zogenaamde begrenzingenplannen waarin natuurontwikkelingsgebieden, reservaatgebieden en beheersgebieden concreet zijn begrensd. Daarnaast zijn in deze plannen de tracés van de 'droge' en 'natte' ecologische verbindingzones – waaronder de bovenloop van de Strijper Aa – aangegeven. Realisering van de natte zones is een taak van waterschappen. De overige verbindingzones zijn een gezamenlijke van overige partijen, waaronder de gemeenten.

De Leidraad realisatie Ecologische Verbindingzones van de Provincie Noord-Brabant stelt dat deze zones een breedte moeten krijgen van 25 meter.

In het geval dat het 'natte' zones betreft dient het Waterschap het voortouw tot realisatie te nemen. Gezien het feit dat de Waterschappen zicht hebben verplicht tot het realiseren van een zone met een breedte van 10 meter, ligt de verantwoordelijkheid voor de overige 15 meter bij de overige partijen.

Overigens is de breedte van 25 meter een indicatieve maat, niet alle verbindingzones hebben een dergelijke breedte nodig. Dit is afhankelijk van het doel en de soorten, waarvoor de zone wordt aangelegd.

Figuur 2: Natuurgebiedsplan

Beheers- en landschapsgebiedsplan

Het gebied is in de plannen opgenomen als (DZO05) 'Poel Gastel' (zie figuur 3).

De beschrijving in het beheers- en landschapsgebiedsplan is als volgt:

- Oppervlakte is 1 hectare, concreet begrensd, kerngebied voor amfibieën
- Doelstelling kruidenrijk grasland, kleinschaligheid, stapsteen, verbindingzone;
- Doelgroep amfibieën, planten, struweelvogels en vlinders.

De volgende beheerspakketten zijn mogelijk: (1) ontwikkeling en (2) instandhouding kruidenrijk grasland en (3) bont hooiland

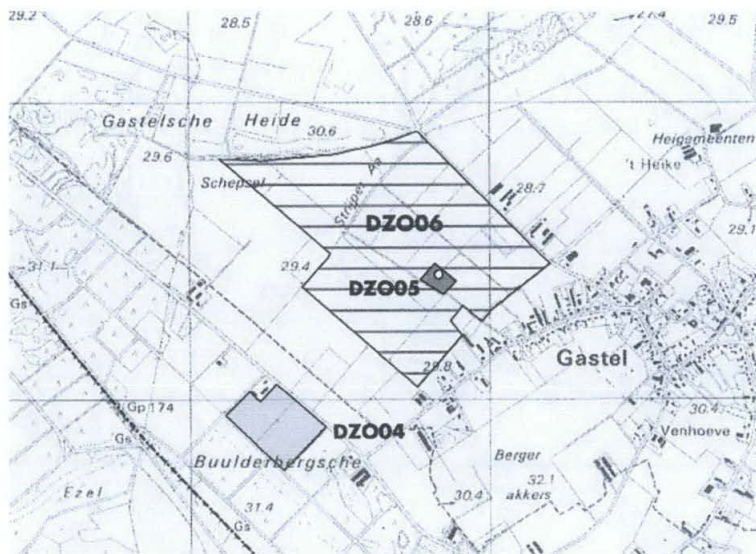
De volgende landschapspakketten zijn mogelijk: (50) houtwal, (53) singel, (54) elzensingel, (55) geriefhoutbosje, (58) knotbomenrij, (62) poel en (64) raster.

Het beekdal van de Strijper Aa is Ruime Jas zoekgebied (DZO06, zie figuur 3). Ruime Jas zoekgebied is op te vatten als mogelijke uitbreidingen van beheersgebieden (in het kader van de EHS).

Beschrijving: van het gebied:

- grootte van het totale gebied is 44 ha / kerngebied voor amfibieën;
- Doelstelling kruidenrijk grasland, randenbeheer;
- Doelgroep amfibieën, planten, struweelvogels en vlinders.

De volgende beheerspakketten zijn mogelijk: (7) bonte weiderand, (8) bonte hooirand, (9) kruidenrijke zomen / Landschapspakketten (50) houtwal, (53) singel, (54) elzensingel, (55) geriefhoutbosje, (58) knotbomenrij, (62) poel, (64) raster.

Figuur 3: Beheers- en landschapsgebiedsplan

Bestemmingsplan Cranendonck

Het gebied heeft in het thans vigerende bestemmingsplan Buitengebied West (vastgesteld GS 23-06-1988) de bestemming agrarisch gebied met landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden, met subaanduiding behoud van openheid en hoogteverschillen.

De in het gebied gelegen poel (het Hondsvan) heeft de bestemming natuurgebied.

De Beleidsvisie Bestemmingsplan Buitengebied (in voorbereiding) is de voorloper van een nieuw herzien bestemmingsplan buitengebied.

Het beoogd plangebied en het Hondsvan zijn hierin opgenomen als respectievelijk extensiveringsgebied (met aanduiding amfibieënbiotoop en overige beekdalen en kwelgebieden) en als natuurgebied (het ven).

Na de vaststelling van het Reconstructieplan Boven-Dommel zal de opstelling van het nieuwe bestemmingsplan concreet vorm krijgen.

Streefbeeld Reconstructie

Ten behoeve van de reconstructie is voor het gebied Boven-Dommel een streefbeeld opgesteld. Het beoogde plangebied is gelegen binnen het deelgebied Dekzanddal met dorpenlint. De karakteristiek van het gebied is gelegen in de verwevenheid van de diverse functies, zoals landbouw, recreatie, burgerbebouwing en landschap.

3. De Knoflookpad

3.1 Het volwassen dier

Knoflookpadden houden in hun voorkomen het midden tussen een kikker en een pad. In lichaamsbouw lijken ze het meeste op een pad, hun huid is echter dun en glad en vertoont meer overeenkomst met die van een kikker. Karakteristiek zijn de verticale pupillen, de vrij sterk gewelfde neus en de aanwezigheid van een knobbel op het achterhoofd. De gemiddelde lengte van de dieren is 4 tot 5 cm.

De basiskleur bestaat uit twee bruintinten; zandkleurig en leverkleurig. Vrijwel alle dieren hebben daarnaast drie zandkleurige lijnen op de rug, die een pijl vormen in de richting van het hoofd. Verspreid over het lichaam bevinden zich zwarte en (soms fel) rode punten.

Aan de rand van de binnenste teen van de achterpoot bevindt zich een grote, platte, scherpgerande metatarsusknobbel, waarmee knoflookpadden zich achterwaarts in zandige bodems kunnen ingraven. De combinatie van kenmerken maakt verwisseling met een andere soort bijna niet mogelijk. Geslachtsrijpe mannetjes zijn goed van de vrouwtjes te onderscheiden door het bezit van twee ovale klieren op de bovenarmen, die de indruk wekken dat het dier epauletten op zijn bovenarmen heeft.

De jaarlijkse actieve periode van de knoflookpad in Nederland loopt ongeveer van begin april tot eind september (Bosman & van den Munckhof, 1993). In april start de voortplantingsperiode waarvan de duur afhankelijk is van de weersomstandigheden. Om partners te vinden roepen de mannetjes, wat onder water plaatsvindt. De grootste roepactiviteit is na zonsondergang.

Na de voortplanting verlaten de dieren het water en gaan naar hun landhabitat. Hier verblijven ze de rest van de zomer en worden bij gunstige omstandigheden (voldoende vochtig) na zonsondergang actief om te foerageren (Bosman *et al.*, 1988). De dieren zijn dus nachtactief. 's Zomers zitten knoflookpadden overdag ondiep ingegraven in de bodem, in strooisel of bijvoorbeeld onder boomstronken.

Eind september gaat de knoflookpad naar zijn winterhabitat dat hetzelfde kan zijn als hun zomerhabitat. Hier graven ze zich dieper in de bodem in en verblijven daar tot het volgende voorjaar.

3.2 De voortplanting en eieren

Knoflookpadden beginnen de voortplanting in april. De lokroep die deze soort onder water produceert kan beschreven worden als een zacht kloppend geluid; wok-wok-wok. Dit klinkt als geklop op hol hout. Net als de gewone pad en de rugstreeppad zet de knoflookpad zijn eieren af in snoeren. Deze eisnoeren zijn enkele centimeters dik en 40–70 cm lang en zijn daarmee dus korter en dikker dan die van de overige padden. De eisnoeren worden, meestal op de grens tussen oevervegetatie en open water verborgen tussen de vegetatie afgezet. Omdat de eisnoeren iets dieper in het water worden afgezet, zijn deze moeilijker te vinden. (van Gelder & Kalkhoven, 1971; Stumpel *et al.*, 1982). In oligotrofe, zure wateren gaan vrijwel alle eieren verloren als gevolg van beschimmeling (Lenders, 1984).

3.3 Larven

De larvale ontwikkeling neemt, afhankelijk van de plaatselijke omstandigheden en de temperatuur, 70 tot 150 dagen in beslag (Sacher, 1982). De larven van knoflookpadden groeien snel en kunnen 10 tot 15 cm groot worden. Een sterke algenontwikkeling in het voortplantingswater lijkt voor een goede ontwikkeling van belang (Arntzen, 1981).

Larven van de knoflookpad houden zich meestal in de diepere waterdelen op (Stumpel et al., 1982). Het zijn schuwe dieren, die moeilijk met een steeknet te vangen zijn. De kans op verwarring met groene kikkerlarven is groot. Dit geldt vooral voor overwinterende groene kikkerlarven die ook erg fors kunnen worden. Belangrijke verschillen zijn de ligging van de anusopening, die zich bij de knoflookpaddenlarven aan de basis van de staart precies in het midden van het lichaam bevindt, terwijl deze bij groene kikkerlarven duidelijk rechts georiënteerd ligt.

Grotere larven (goed te zien vanaf ca 6 cm) wijken af van groene kikkers door het bezit van een opvallend dikke buik en, een spleet- of knotsvormige pupil. Al vóór de metamorfose breekt het typische kleurpatroon van de Knoflookpad door. De groengele rugstreep die bij volgroeide larven van groene kikkers meestal zichtbaar is, ontbreekt bij de Knoflookpad.

3.4 Juvenielen

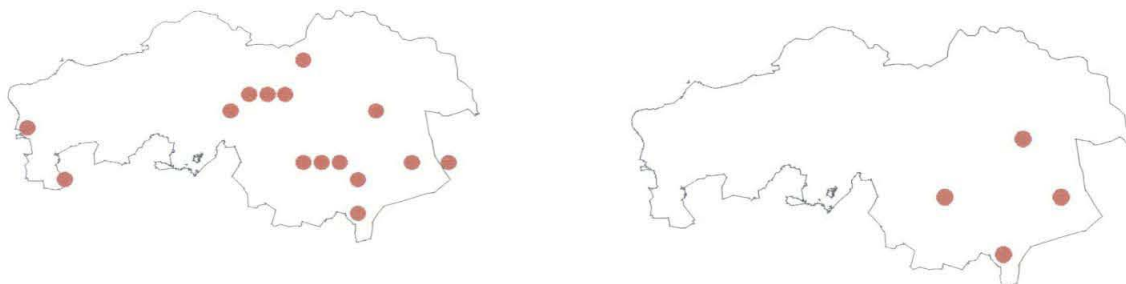
Larven verlaten in de periode eind juni tot eind september het water (Sparreboom, 1981). Voor pas gemetamorfoseerde amfibieën zijn de juvenielen van de knoflookpad, met een lengte van 2.5 tot 3 cm erg groot. De juvenielen leven in hetzelfde biotoop als de volwassen dieren en zijn net als deze vooral 's nachts actief. Voor jonge dieren is de aanwezigheid van geschikt landhabitat in de directe omgeving van het voortplantingswater van groot belang. De jonge dieren zijn na twee overwinteringen geslachtsrijp en zoeken vanaf dat moment in het voorjaar een voortplantingswater op.

4. Voorkomen van de knoflookpad

4.1 Voorkomen en status

De knoflookpad wordt in Nederland voornamelijk aangetroffen op de randen van beek- en rivierdalen in het zuiden en oosten van het land (figuur 1). Tegenwoordig komt ze alleen nog voor in de provincies Noord-Brabant, Limburg, Gelderland, Overijssel en Drenthe. Vóór 1990 was de knoflookpad bekend uit 111 uurhokken (5 x 5 km). In de periode 1990-2001 is de knoflookpad nog maar in 41 uurhokken aangetroffen (Bron: databank Stichting RAVON). Naast deze achteruitgang van meer dan 50 %, vindt er in sommige uurhokken ook nog een sterke afname in de omvang van de populaties plaats (Crombaghs & Creemers, 2001).

Bij recente onderzoeken naar het voorkomen van de knoflookpad in de verschillende provincies, zijn populaties op historische vindplaatsen, vaak niet meer terug gevonden. In Limburg en Noord-Brabant is de knoflookpad het sterkst achteruit gegaan (Van den Munckhof & Bosman, 1992; Crombaghs et al., 1993). In Gelderland en Overijssel lijkt de achteruitgang minder sterk, maar ook hier staan met name de populaties buiten de rivierdalen onder grote druk. In het noorden van Nederland (Drenthe en Groningen) is de soort altijd al zeldzaam geweest, hier resteren nog slechts twee vindplaatsen in de provincie Drenthe.

Alle vindplaatsen van de knoflookpad voor 1990

Alle vindplaatsen van de knoflookpad tussen 1990 - 2001

Figuur 4 Het voorkomen van de knoflookpad in Noord-Brabant vóór 1990 en in de periode 1990-2000.

Zeker is dat de knoflookpad in Noord-Brabant tot 1990 ooit in minimaal 15 uurhokken (5 x 5 km) voorkwam. Het ging daarbij om 19 verschillende leefgebieden. Tussen 1990 en 2002 waren daar nog maar vier leefgebieden van over. In één leefgebied (Rauwven) is het nog onzeker of de knoflookpad daar zal overleven. In de leefgebieden Hondsvan, Heiend en Toterfout is de situatie beter.

4.2 Oorzaken achteruitgang knoflookpad

Knoflookpadden komen vaak voor in overgangsgebieden waar meerdere landgebruikfuncties te vinden zijn. De aanwezigheid van natuurgebied is net zo belangrijk is als van cultuurgronden. Kleinschalige afwisselingen van verschillende functies binnen een gebied zorgen voor deze belangrijke overgangsgebieden. Ten gevolge van schaalvergroting verdwijnt deze kleinschalige afwisseling met daarmee de voor de knoflookpad belangrijke overgangsgebieden. Daar waar alleen cultuurgronden aanwezig zijn, leidt schaalvergroting tot intensivering van het agrarisch gebruik wat negatieve gevolgen heeft voor de knoflookpad. Bij gebieden met alleen een natuurfunctie wordt vaak aangestuurd op een verschaling, waardoor de soort zich niet meer kan handhaven.

4.2.1 Voortplantingshabitat

Knoflookpadden komen in matig voedselrijke wateren met een wat hogere zuurgraad al succesvol tot voortplanting. Deze worden veelal gekenmerkt door een goed gestructureerde ondergedoken watervegetatie of (in het geval van beschaduwde wateren) door een dik bladerpakket op de bodem. Ook heel voedselrijke wateren, wateren die aan het einde van de zomer een dicht kroosdek hebben worden door de knoflookpad als voortplantingsplaats gebruikt.

Nog steeds gaan voortplantingswateren verloren. Verdroging, verzuring, verschraling en het uitvoeren van verkeerd geplande of verkeerd uitgevoerde beheersmaatregelen zijn nog steeds verantwoordelijk voor het verdwijnen van populaties. Een van de doelstellingen van het huidige natuurbeleid in Nederland is het streven naar een zo'n veelzijdig milieu met een grote soortenrijkdom. Om tot een hogere soortenrijkdom te komen wordt er vaak aangestuurd op een verschralingbeheer. Voor de knoflookpad is dit, met name als het om de voortplantingswateren gaat, niet altijd gunstig.

Figuur 5: Voortplantingswater met aan de oever de optimale landhabitat voor de knoflookpad

4.2.2 Landhabitat

De aanwezigheid van optimaal landhabitat in de omgeving van een voortplantingswater is van essentieel belang voor het voortbestaan van een populatie. De knoflookpad is voor het foerageren en het overwinteren aangewezen op open vergraafbaar zand (zie figuur 5).

Dit landhabitat is aanwezig op open rivierduinkoppen en op extensief gebruikte akkers en in volkstuintjes.

Rivieren zijn in Nederland vaak sterk gekanaliseerd en/of vastgelegd. Als gevolg hiervan is de dynamiek in het uiterwaardengebied vaak geheel verdwenen. Door de afwezigheid van deze dynamiek zijn er nauwelijks nog rivierduinen met open zand lang rivieren aanwezig. Intensief gebruik van cultuurlanden heeft geleid tot gronden die geen mogelijkheden bieden voor het ontstaan van landhabitat voor een soort als de knoflookpad.

Het landhabitat verdween ook uit veel gebieden waar vroeger open heide en stuifzand terreinen te vinden waren, deze ontwikkelden zich, of werden door de mens omgevormd tot bos.

Door het terugbrengen van deze natuurlijke elementen, waardoor het areaal aan geschikt landhabitat vergroot kan worden, kunnen populaties veilig gesteld worden. Voor het creëren van open zand, kan naast het verwijderen van de toplaag, gedacht worden aan een lichte recreatieve druk. Recreatie kan bijdragen voor het in stand houden van paden die door de knoflookpad van groot belang kunnen zijn.

4.2.3 Isolatie

Veel vindplaatsen in Nederland van de knoflookpad zijn geïsoleerd. Het gaat dan om restpopulaties die zich nog in een enkel water heeft weten te handhaven. Voor een vitale populatie is het van groot belang dat de soort zich ongehinderd kan verspreiden over een gebied. Nieuwe locaties kunnen dan gekoloniseerd worden waardoor de risicospreiding, met de aanwezigheid van een aantal geschikte voortplantingswateren, sterk vergroot wordt. Een geïsoleerde populatie is erg kwetsbaar en gevoelig voor effecten van buitenaf. Mocht een voortplantingswater ongeschikt raken en zijn er geen uitwijkmogelijkheden, dan is een populatie vaak ten dode opgeschreven.

Versnippering van leefgebieden treedt op waar barrières zoals wegen en waterwegen voorkomen, daarnaast kan een niet overbrugbare afstand tot andere wateren, leiden tot de isolatie van een populatie.

4.3 De knoflookpad in het Hondsvan

In 1981 is voor het eerst knoflookpad in het Hondsvan waargenomen (tabel 1). Dat jaar werden er 10 roepende mannetjes gehoord. In de periode 1984 – 1998 fluctueerde het aantal roepende dieren in de jaren dat is geluisterd veelal tussen de 10 en de 30. In 2001 is een record aantal van 75 roepende dieren gehoord.

Tabel 1. Waarnemingen van de knoflookpad in het Hondsvan.

Jaar	1981	1984	1986	1987	1993	1998	2001
aantal roepende mannetjes	10	30	enkele	> 30	10	10	75
Larven	-	-	-	-	-	-	1

Larven zijn er in het ven vrijwel nooit gevangen. Dit komt mede door de hoge bedekking van mattenbies die met zijn verticale groei succesvol scheppen bemoeilijkt. In 2001 werden tijdens een bemonstering met 200 jonge stekelbaarzen ook een larve van de knoflookpad gevangen. De aanwezigheid van stekelbaarzen heeft ongetwijfeld een nadelige invloed op het voortplantingssucces van de knoflookpad. Desondanks is de knoflookpad er jaarlijks wel in geslaagd zich, zij het waarschijnlijk in geringere mate, succesvol voort te planten.

Naast de knoflookpad, planten zich nu in het ven alpenwatersalamander, bruine kikker en middelste groene kikker voor. In het verleden zijn ook kleine watersalamander, gewone pad en heikikker aangetroffen. Deze zijn verdwenen.

4.3 Conclusie

Het Hondsvan te Gastel is een van de drie (misschien vier) overgebleven locaties waar in de provincie Noord-Brabant nog knoflookpad voorkomt. Deze locaties liggen ver uit elkaar en de populaties zijn dan ook volkomen geïsoleerd. Op dit moment leeft er rondom het Hondsvan een levensvatbare populatie die echter afhankelijk is van één voortplantingswater. In het verleden werden er meer wateren gebruikt, maar deze zijn

allen gedempt. Om de knoflookpad in de gemeente Cranendonck langdurig te beschermen, moeten er in de omgeving van het actuele voortplantingswater een aantal nieuwe wateren worden gerealiseerd.

Figuur 6: Het Hondsvan

5. Doelstelling, aanpak en organisatie

5.1 Doelstelling

Doelstelling van het project is: realisatie van ecologische verbindingzone langs de bovenloop van de Strijper Aa en het verbinden ervan in de richting van de Gastelsche Heide en de Buulderbergsche Heide. Belangrijkste doelsoort in de zone is de knoflookpad. Er wordt het model 'nat kralensnoer' nagestreefd, waarin enkele stevige poelen worden gerealiseerd.

5.2 Aanpak

Trekker bij de realisatie van 'natte' ecologische verbindingzone is normaliter het Waterschap. Dit betekent concreet in dit project dat het Waterschap verantwoordelijk is voor de natte ecologische verbindingzones. Doordat er hier ook sprake is van droge verbindingzones, hebben andere partijen, waaronder de gemeente, ook een taak. Om geen scheve (financiële) verhoudingen te krijgen, wordt een gezamenlijk voorstel voor de ecologische verbindingzones opgesteld, waarbij de inbreng van beide partijen even groot zal zijn. Op basis van een zo optimaal mogelijke ecologische inrichting wordt de uiteindelijke verbindingzone geconcretiseerd.

Gezien het feit dat in dit geval de rol van gemeente en waterschap even groot is en de gemeente nog op zoek is naar mogelijke cofinanciering in het kader van de reconstructie, treedt de gemeente op als trekker.

De grondverwerving zal in goed overleg door beide partijen (gemeente en waterschap) worden opgepakt.

De aankoop van het agrarisch perceel, waar het Hondsvan gelegen is, zal het startpunt van het project zijn.

Het Waterschap zal het gehele perceel verwerven, waarbij de Gemeente Cranendonck de benodigde gronden (ca. 25%) voor de (droge) verbindingzone zal overnemen. De overige 75% worden ingezet om te kunnen functioneren als ruilgrond.

Het is de bedoeling dat middels een beperkt kavelruilproject de benodigde overige gronden uitgeruild kunnen worden.

De resterende grond van het verworven agrarische perceel worden hiervoor mede ingezet. Op deze wijze zal worden getracht geen gronden in eigendom te houden, maar juist voor de agrarische sector te behouden.

Voor het Waterschap is het onontbeerlijk dat de Gemeente Cranendonck de benodigde lokale kennis, zowel in bestuurlijke als in ambtelijke zin, ter beschikking stelt voor de verwerving van het agrarische perceel en de contacten met de betrokken agrariërs bij de eventuele kavelruil.

Het Coördinatiepunt Landschapsbeheer Brabants Landschap en de Stichting RAVON treden op als adviseurs en hebben inhoudelijk een belangrijke rol in het project.

Ook de provincie Noord-Brabant is betrokken bij het project, met name als subsidieverstrekker.

Mogelijk dat Staatsbosbeheer, als terreinbeherende instantie, nog betrokken wordt bij het project, mede in het kader van de inrichting en het beheer.

5.3 Mogelijke inrichting en beheer

5.3.1 Mogelijke inrichting

Voor een goede inrichting zijn twee alternatieven (voorlopig) uitgewerkt op tekeningen A en B.

Tekening A (zie figuur 7)

De lengte van de ecologische verbindingszone is hierbij 1825 meter.

Bij tekening A is de EVZ aangehouden zoals hij op het natuurgebiedsplan staat aangegeven. Nadeel van deze opzet is dat overall even breed gewerkt wordt, zodat geen grotere stapstenen kunnen worden ingericht. Deze groter stapstenen zijn belangrijk voor de aanleg van grotere poelen, met flauw talud. Daarnaast ligt de EVZ precies over een huiskavel.

Figuur 7: Tekening A

Tekening B (figuur 8)

Bij tekening B is gewerkt met stapstenen voor de realisatie van poelen. Tevens is de kortste verbinding met het heidegebied genomen (knoflookpadden hebben dit hogere zandgebied nodig).

Figuur 8: Tekening B

5.3.2 Beheer en onderhoud

Het beheer en onderhoud ligt in principe bij Waterschap (natte component) en gemeente (droge component). Gezien het feit dat Staatsbosbeheer als natuurbeherende organisatie betrokken is kunnen wellicht ook met SBB afspraken worden gemaakt.

6. Organisatie, kosten en planning

6.1 Organisatie

Betrokken partijen bij de realisatie zijn Waterschap, Gemeente, Coördinatiepunt Landschapsbeheer van het Brabants Landschap.

Daarnaast heeft het IVN afdeling Cranendonck te kennen gegeven zich actief in te willen zetten voor de biotoop van de knoflookpad.

De ZLTO is betrokken als belangenorganisatie betrokken bij het project.

6.2 Kosten

	Aantal	Eenheid in €	Kosten
Aankoop	Lengte 1825	4,5	€ 200.000,-
Inrichting	Lengte 1825	2	€ 90.000,-
Vorbereidings- en plankosten	Ca. 10 % van inrichting		€ 10.000,-
Totaal			€ 300.000,-

Financiële verdeling

Waterschap	25 %	€ 75.000,-
Gemeente	25 %	€ 75.000,-
Provincie (EVZ)	50 %	€ 150.000,-
SGB		Nader te onderzoeken
POP		Nader te onderzoeken

Bij de aankoop van gronden zal naar alle waarschijnlijkheid meer gekocht worden, dan uiteindelijk zal worden ingericht. Afhankelijk van de eigenaren, kunnen deze gronden weer verkocht, verpacht of verhuurd gaan worden. Op voorhand wordt er niet van uitgegaan dat hier een positief saldo uit zal blijken.

Bijlage 1: Literatuurlijst

- Leidraad Realisering Ecologische verbindingzones (Provincie Noord-Brabant 29 augustus 1996)
- Beschermingsplan Knoflookpad (LNV, Directie Natuurbeheer, rapport nr. 2001/019)
- Bergmans, W. & A. Zuiderwijk, 1986. Atlas van de Nederlandse Amfibieën en Reptielen en hun bedreiging. Vijfde herpetogeografisch verslag. Uitgave nr. 39 van de Stichting Uitgeverij KNNV, Hoogwoud; Nederlandse Vereniging voor Herpetologie en Terrariumkunde Lacerta.
- Crombaghs, B.H.J.M., G. Hoogerwerf & C.C.H. Marijnissen, 1993. De knoflookpad in Noord-Brabant. Limes divergens / Consulentenschap NBLF Noord-Brabant. Rapport 93/3.
- Crombaghs, B.H.J.M. & G. Hoogerwerf, 1996. Leefgebieden van amfibieën in het dijkvak Weurt-Deest. Limes divergens, in opdracht van het Polderdistrict Groot Maas en Waal.
- Crombaghs B.H.J.M. & Creemers, R.C.M., Beschermingsplan Knoflookpad 2001-2005. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 's Gravenhage.
- Gelder, J.J. van & J.T.R., Kalkhoven, 1971. Eieren van de Knoflookpad (*Pelobates fuscus* Laur) in de Hatertse en Overasseltse Vennen. Natuurhistorisch Maandblad 60 (3): 39-44.
- Günther, R., 1996. Die Amphibien und Reptilien Deutschlands. Gustav Fisher Verlag, Jena.
- Hom, C.C, P.H.C. Lina, G. van Ommering, R.C.M. Creemers & H.J.R. Lenders, 1996. Bedreigde en kwetsbare reptielen en Amfibieën in Nederland. Toelichting op de Rode Lijst. Rapport IKC Natuurbeheer nr. 25.
- Munckhof, P.J.J. van den & W.W., Bosman, 1992. Knoflookpad. In: van der Coelen, J.E.M (red): Verspreiding en ecologie van amfibieën en reptielen in Limburg. Stichting RAVON / Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.
- Lenders, A.J.W, 1984. Het voorkomen van de knoflookpad (*Pelobates fuscus* (Laurenti)) in relatie met de zuurgraad van het voortplantingswater. Natuurhistorisch maandblad 73 (2): 30-35.
- Lugt, G. van der, B. Prudon en B. Crombaghs, 2000. De knoflookpad langs de Vecht, Regge en Dinkel in Overijssel. Adviesbureau Natuurbalans Limes divergens & Stichting RAVON, Nijmegen.
- Sparreboom, M., 1981. De amfibieën en reptielen van Nederland, België en Luxemburg. Balkema, Rotterdam.